

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ (Κεφάλαια 4-6)

IV, 1-4

Περί γε μὴν τῶν ἡβώντων πολὺ μάλιστα ἐσπούδασε, νομίζων τούτους, εἰ γένοιτο οἴους δεῖ, πλείστον ῥέπειν ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν τῇ πόλει. ὄρων οὖν, οἷς ἂν μάλιστα φιλονικία ἐγγένηται, τούτων καὶ χοροὺς ἀξιακροατοτάτους γιγνομένους καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας ἀξιοθεατοτάτους, ἐνόμιζεν, εἰ καὶ τοὺς ἡβώντας συμβάλλοι εἰς ἔριν περὶ ἀρετῆς, οὕτως ἂν καὶ τούτους ἐπὶ πλείστον ἀφικνεῖσθαι ἀνδραγαθίας. ὥς οὖν τούτους αὖ συνέβαλεν, ἐξηγήσομαι. αἰροῦνται τοίνυν αὐτῶν οἱ ἔφοροι ἐκ τῶν ἀκμαζόντων τρεῖς ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἱππαγρέται καλοῦνται. τούτων δ' ἕκαστος ἄνδρας ἑκατὸν καταλέγει, διασαφηνίζων ὅτου ἕνεκα τοὺς μὲ προτιμᾷ, τοὺς δὲ ἀποδοκιμάζει. οἱ οὖν μὴ τυγχάνοντες τῶν καλῶν πολεμοῦσι τοῖς τε ἀποστείλασιν αὐτοὺς καὶ τοῖς αἰρεθεῖσιν ἄνθ' αὐτῶν καὶ παραφυλάττουσιν ἀλλήλους, ἐάν τι παρὰ τὰ καλὰ νομιζόμενα ῥαδιουργῶσι.

Ο Λυκούργος αντιμετώπισε με μεγάλο προβληματισμό τους νέους εκείνους που βρίσκονταν μεταξύ του 20^{ου} και 30^{ου} έτους της ηλικίας τους, επειδή νόμιζε ότι αυτοί, αν γίνουν τέτοιοι που πρέπει να είναι, θα κλίνουν προς ένα βίον ενάρετο για χάρη της πόλεως. Επειδή διαπίστωνε λοιπόν ότι σ' όσους ανθρώπους υπάρχει ενισχυμένη η έννοια της αμύλλας, εκείνων οι μουσικές και χορευτικές εκδηλώσεις που συγκροτούνται, παρέχουν μεγάλη οπτική απόλαυση, άξια να παρακολουθηθεί, και ότι εκείνων οι γυμνικοί αγώνες παρέχουν ένα θέαμα που αξίζει να δει κανείς, έκρινε σκόπιμο, αν βάλει τους ηβώντες σε συναγωνισμό για την αρετή, έτσι και αυτοί μπορεί να φθάσουν στο ύψιστο σημείο αρετής. Θα εξηγήσω λοιπόν με ποιο τρόπο τους έβαλε σε συναγωνισμό. Οι έφοροι εκλέγουν ανάμεσα από τους πιο μεγάλους στην ηλικία ηβώντες τρεις άνδρες, οι οποίοι ονομάζονται ιππαγρέτες. Κάθε ένας απ' αυτούς τους ιππαγρέτες διαλέγει εκατό άνδρες εξηγώντας για ποιο λόγο άλλους προτιμά, κι άλλους απορρίπτει. Όσοι λοιπόν δεν επιλεγούν να είναι ανάμεσα στους ικανούς, βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση με εκείνους οι οποίοι τους απέρριψαν, αλλά και με εκείνους οι οποίοι επιλέγηκαν στην θέση τους, και κατασκοπεύει η μια μεριά την άλλη, περιμένοντας μήπως εκείνοι κάνουν κάτι που δεν θεωρείται σωστό.

εἰ γένοιτο οἴους δεῖ, πλείστον ῥέπειν: πλάγιος υποθετικός λόγος με εξάρτηση από ιστορικό χρόνο (νομίζων), στον Ε.Λ.: εἰ ἐγένοντο οἴους δεῖ, ῥέπουσι, καὶ δηλώνει μία 'πραγματική' υπόθεση. **οἴους δεῖ:** <γενέσθαι>. **ὄρων οὖν...ἐνόμιζεν:** αιτιολογική μετοχή. **οἷς ἂν ἐγγένηται:** αναφορική υποθετική πρόταση στον Π.Λ. με εξάρτηση από το ὄρων, καὶ με απόδοση τὴν κατηγορηματικὴ μετοχὴ γιγνομένους, καὶ δηλώνει το προσδοκώμενο. Ἀν καὶ ἡ εξάρτηση φαίνεται νὰ εἶναι ἀπὸ ἱστορικό χρόνο, ἐν τούτοις στὴν ὑπόθεση διατηρεῖται ἡ ἀρχικὴ ἐγκλιση. **φιλονικία:** ἡ πεποιθήση ὅτι ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξύ τῶν νέων λειτουργεῖ παιδευτικά στὸν χαρακτήρα τοὺς υποστηρίζεται γενικῶς ἀπὸ τὸν Ξ. (περὶ ὁπόσων ἂν γένωνται ἀνθρώποις φιλονικίαι, πολὺ μᾶλλον ἐθέλουσι ταῦτ' ἀσκεῖν, Ξεν. Κύρ. Παιδ. 2,1,22) **τούτων:** με τὸ χοροὺς καὶ ἀγῶνας, ὡς γενικὴ υποκειμενικὴ. **εἰ συμβάλλοι...ἂν ἀφικνεῖσθαι:** Πλάγιος υποθετικός λόγος με εξάρτηση ἀπὸ τὸ ἐνόμιζεν γιὰ τὴν 'ἀπλή σκέψη'. **ὥς...συνέβαλεν:** πλάγια ἐρώτηση ὡς ἀντικείμενο στὸ ἐξηγήσομαι. **αὐτῶν:** τῶν ἡβώντων. **ἱππαγρέται:** εἶναι τρεῖς νεαροὶ Σπαρτιάτες ἐπιλεγμένοι ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς πιο μεγάλους στὴν ηλικία ἡβώντας με σκοπὸ νὰ σχηματίσουν ἕνα στρατιωτικὸ σῶμα, που εθεωρεῖτο ὡς ἐπὶλεκτο. Ἐπρόκειτο γιὰ ἱππεῖς, οἱ ὁποῖοι τὸν τέταρτο αἰῶνα, ὅπου καὶ ἀναφέρεται ἡ πραγματεία αὐτὴ τοῦ Ξ., εἶχαν θέση στὸ Σπαρτιατικὸ στράτευμα, καὶ εἶχαν ἐπίσης τὴν κωδικὴ ὀνομασία 'οἱ τριακόσιοι' (Πλούτ. Λυκ. 25.4). Ἱππικὸ ὁ Σπαρτιατικὸς στρατὸς κατὰ τὸν πέμπτου αἰῶνα δὲν διέθετε (Ηρόδ. 8, 124,3, Θουκ. 5,72,4). **ὅτου ἕνεκα τοὺς μὲν προτιμᾷ...ἀποδοκιμάζει:** δύο πλάγιες ἐρωτήσεις ἀντικείμενα στὸ διασαφηνίζων. **παραφυλάττουσι ἀλλήλους:** 'οἱ ἐπιλεγμένοι στὸ σῶμα τῶν τριακοσίων καὶ οἱ μὴ ἐπιλεγέντες

παρακολουθούνται μεταξύ τους'. Τα όρια μεταξύ επιτηρήσεως και 'κατασκοπείας' είναι πάντοτε ασαφή. Οι δημοκρατικοί κατηγορούσαν τον θεσμό αυτόν ως πηγή πολλών κακών, δολοφονιών (κρυπτίαι), ή συκοφαντιών. Πάντως ο Λυκούργος θέσπισε αυτό το μέτρο για να μπορούν να ελέγχονται και οι ιππαγρέται και ο στρατός των 'τριακοσίων'. **ἐάν τι...ῥαδιουργῶσι:** πλάγια ερώτηση που εξαρτάται εννοούμενο ρήμα, όπως τα ὁρᾶν, σκοπεῖν, πειρᾶσθαι· (Ποτιδαῖται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως πείσειαν = οι Ποτιδαῖατες έστειλαν και στους Αθηναίους πρέσβεις, (για να δουν) αν τους έπειθαν, Θουκ.1,58).

IV, 5-7

Καὶ αὕτη δὴ γίγνεται ἡ θεοφιλεστάτη τε καὶ πολιτικωτάτη ἔρις, ἐν ᾗ ἀποδέδεικται μὲν ἃ δεῖ ποιεῖν τὸν ἀγαθόν, χωρὶς δ' ἐκάτεροι ἀσκοῦσιν ὅπως αἰεὶ κράτιστοι ἔσονται, ἐὰν δέ τι δέη, καθ' ἓνα ἀρήξουσιν τῇ πόλει παντὶ σθένει [ἄν]. ἀνάγκη δ' αὐτοῖς καὶ εὐεξίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ γὰρ πυκτεύουσι διὰ τὴν ἔριν ὅπου ἂν συμβάλωσι· διαλύειν μέντοι τοὺς μαχομένους πᾶς ὁ παραγενόμενος κύριος. ἦν δέ τις ἀπειθῇ τῷ διαλύοντι, ἄγει αὐτὸν ὁ παιδονόμος ἐπὶ τοὺς ἐφόρους· οἱ δὲ ζημιοῦσι μεγαλείως, καθιστάναι βουλόμενοι εἰς τὸ μήποτε ὀργὴν τοῦ μὴ πείθεσθαι τοῖς νόμοις κρατῆσαι. Τοῖς γε μὴν τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν πεπερακόσιν, ἐξ ὧν ἤδη καὶ αἱ μέγιστα ἀρχαὶ καθίστανται, οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες ἀφελόντες αὐτῶν τὸ ἰσχύος ἔτι ἐπιμελεῖσθαι στρατεύεσθαι ὅμως αὐτοῖς ἐπιτάττουσιν, ὁ δὲ Λυκούργος τοῖς τηλικούτοις νόμιμον ἐποίησε κάλλιστον εἶναι τὸ θηρᾶν, εἰ μὴ τι δημόσιον κωλύει, ὅπως δύναιντο καὶ οὗτοι μηδὲν ἥττον τῶν ἡβώντων στρατιωτικὸς πόνους ὑποφέρειν.

Και με τον τρόπο αυτόν γίνεται ένας συναγωνισμός που και για τους θεούς, και για την πολιτεία είναι ο πιο κατάλληλος, στην διάρκεια του οποίου προβάλλονται όλα όσα πρέπει να κάνει ο ενάρετος άνθρωπος, και χωριστά οι δύο πλευρές εξασκούνται να βρουν πώς θα γίνουνται συνεχώς πιο δυνατοί, κι αν χρειαστεί, καθένας να βοηθήσει το κράτος με όλες τους τις δυνάμεις. Πρέπει επίσης αυτοί να φροντίζουν και για την σωματική τους ευρωστία. Διότι εξ αιτίας της αντιπαλότητας μεταξύ τους γρονθοκοπούνται, όπου κι αν συναντηθούν. Όμως ο οιοσδήποτε βρεθεί δίπλα τους έχει την εξουσία να τους χωρίσει. Κι αν κάποιος δεν υπακούσει σ' αυτόν που τους χωρίζει, ο παιδονόμος τον οδηγεί ενώπιον των εφόρων. Κι αυτοί του επιβάλλουν αυστηρή ποινή, επειδή θέλουν να τον φέρουν αυτόν σ' αυτό το σημείο, που ποτέ πλέον η οργή να μην τον εκτρέψει από την υποχρέωση που έχει να σέβεται τους νόμους. Σχετικώς τώρα με εκείνους που είχαν περάσει το 30^ο έτος της ηλικίας τους, ανάμεσα στους οποίους επιλέγονται εκείνοι που θα αναλάβουν τα σπουδαιότερα αξιώματα, αν και οι υπόλοιποι Έλληνες αφαιρούν από αυτούς την υποχρέωση να γυμνάζουν το σώμα τους, εν τούτοις όμως τους υποχρεώνουν να παίρνουν μέρος σε εκστρατείες, ο Λυκούργος σχετικώς μ' αυτούς που βρίσκονταν σ' εκείνη την ηλικία, θέσπισε νόμο επί τη βάση του οποίου το κυνήγι να θεωρείται ως η άριστη ενασχόληση, εκτός κι αν τους εμπόδιζε κάποιο δημόσιο αξίωμα, για να μπορέσουν κι αυτοί να υπομένουν τις κακουχίες της στρατιωτικής ζωής όχι λιγότερο από τους ηβώντες.

καὶ αὕτη ἡ ἔρις: ἡ ἔρις περὶ ἀρετῆς, IV,1-4. **ἡ θεοφιλεστάτη τε καὶ πολιτικωτάτη:** κατηγορούμενα στο ἔρις. Ένα από τα Λακωνικά μέτρα που κατηγορούσαν οι Αθηναῖοι δημοκρατικοί ήταν η ἔρις. **ἀποδέδεικται:** με υποκείμενο σε πληθυντικό αριθμό λόγω αττικής συντάξεως ἃ δεῖ ποιεῖν τὸν ἀγαθόν. **χωρὶς δ' ἐκάτεροι:** 'οἱ μεν και οι δε', δηλ. οι επιλεγμένοι τριακόσιοι, και οι μη επιλεγέντες. **ὅπως...ἔσονται:** πλάγια ερώτηση από ενν. ρήμα, ὁ.π. **καθ' ἓνα ἀρήξουσιν:** 'θα βοηθήσουν και οι επιλεγμένοι και οι μη επιλεγέντες ξεχωριστά ο καθένας από μόνος του'. **ὅπου ἂν συμβάλωσι:** αναφορική υποθετική πρόταση με υποτακτική που δείχνει την επανάληψη παρόν μέλλον, και με απόδοση το πυκτεύουσι. **ἦν δέ τις ἀπειθῇ...ἄγει:** ευθύς υποθετικός λόγος για την επανάληψη παρόν μέλλον. Η αναφορά του Ξ. στο σώμα των

‘τριακοσίων’ παρουσιάζει δύο σημεία με αρκετό ενδιαφέρον. Το πρώτο είναι η δυνατότητα του οίουδήποτε περαστικού να παρεμβαίνει στον διαπληκτισμό των δύο αυτών ομάδων, των επιλεγμένων και των μη επιλεγέντων. Αυτήν την δυνατότητα ο Λυκούργος την παραχώρησε στον ‘άγνωστο’ του δρόμου, διότι ήθελε να τον κάνει να νοιώσει την υπευθυνότητα της ‘διοικήσεως’, της ασκήσεως ‘ἐξουσίας’, να αισθανθεί του νέους Σπαρτιάτες ως δικούς του ανθρώπους, ως δικά του παιδιά. Το δεύτερο ήταν η τιμωρία των μη υπακουσάντων στις εντολές του ‘αγνώστου’ μεσολαβητή. Ήθελε έτσι ο Λυκούργος να δοκιμάσει την ευπείθεια, την υπακοή στους νόμους των μεγαλύτερων στην ηλικία. **καθιστάναι βουλόμενοι:** <τὸν ἀπειθοῦντα τῷ διαλύοντι>, ‘να φέρουν τον ανυπάκουο στον σημείο να..’. **τὸ ἐπιμελεῖσθε ἰσχύος:** ‘το να ασχολούνται με την σωματική εξάσκηση’. **στρατεύεσθαι:** με το ἐπιτάττουσι. **τοῖς τηλικούτοις:** ‘στοις νέους εκείνης της ηλικίας’, δηλ. ἄνω των τριάντα ετών. **εἰ μή τι κωλύοι:** ευκτική επαναληπτική για το παρελθόν. **ὅπως δύναιντο:** τελική πρόταση με ευκτική λόγω εξαρτήσεως από ιστορικό χρόνο. **μηδὲν ἦττον τῶν ἡβώντων:** ‘ἐξ ἴσου με ὅσους βρίσκονταν στο προηγούμενο στάδιο της ηλικίας τους’.

V, 1-5

Ἄ μὲν οὖν ἐκάστη ἡλικία ἐνομοθέτησεν ὁ Λυκούργος ἐπιτηδεύματα σχεδὸν εἴρηται· οἷαν δὲ καὶ πᾶσι δίαιταν κατεσκεύασε, νῦν πειράσομαι διηγέσθαι. Λυκούργος τοίνυν παραλαβὼν τοὺς Σπαρτιάτας ὥσπερ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας οἴκοι σκηνοῦντας, γνοὺς ἐν τούτοις πλείστα ῥαδιουργεῖσθαι, εἰς τὸ φανερόν ἐξήγαγε τὰ συσκήνια, οὕτως ἡγούμενος ἦκιστ’ ἂν παραβαίνεσθαι τὰ προσταττόμενα. καὶ σίτον γε ἔταξεν αὐτοῖς ὥς μήτε ὑπερπληροῦσθαι μήτε ἐνδεεῖς γίγνεσθαι. πολλὰ δὲ καὶ παράλογα γίγνεται ἀπὸ τῶν ἀγρευομένων· οἱ δὲ πλούσιοι ἔστιν ὅτε καὶ ἄρτον ἀντιπαραβάλλουσιν· ὥστε οὔτε ἔρημός ποτε ἢ τράπεζα βρωτῶν γίγνεται, ἔστ’ ἂν διασκηνῶσιν, οὔτε πολυδάπανος. καὶ μὴν τοῦ πότου ἀποπαύσας τὰς [οὐκ] ἀναγκαίας πόσεις, αἱ σφάλλουσι μὲν σώματα, σφάλλουσι δὲ γνώμας, ἐφῆκεν ὁπότε διψῶν ἕκαστος πίνειν, οὕτω νομίζων ἀβλαβέστατόν τε καὶ ἡδιστον ποτὸν γίγνεσθαι. οὕτω γε μὴν συσκηνοῦντων πῶς ἂν τις ἢ ὑπὸ λιχνείας ἢ οἰνοφλυγίας ἢ αὐτὸν ἢ οἶκον διαφθείρειεν; καὶ γὰρ δὴ ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὥς τὸ πολὺ οἱ ἡλικες ἀλλήλοις σύνεισι, μεθ’ ὧν περ καὶ ἐλαχίστη αἰδὼς παραγίγνεται· ὁ δὲ Λυκούργος ἐν τῇ Σπάρτῃ ἀνέμειξε ... παιδεύεσθαι τὰ πολλὰ τοὺς νεωτέρους ὑπὸ τῆς τῶν γεραιτέρων ἐμπειρίας.

Έχουν λοιπόν λεχθεί λίγο – πολύ οι ασχολίες που ὀρίσε ο Λυκούργος για κάθε μία ηλικία. Τώρα θα προσπαθήσω να αναφέρω ποιόν τρόπο καθημερινής ζωής ὀρίσε για όλους. Ο Λυκούργος λοιπόν αν και βρήκε τους Σπαρτιάτες να διοργανώνουν ιδιωτικά γεύματα, ὅπως ακριβῶς και οι υπόλοιποι Έλληνες, επειδὴ διεπίστωσε ὅτι σ’ αυτά τα γεύματα μπορεί να γίνουν πολλές απροσεξίες στο εἶδος και στην ποιότητα του φαγητοῦ, ἔκανε τα γεύματα αυτά δημόσια, διότι ἔκρινε ὅτι ἔτσι μειώνονται στο ελάχιστο οι πιθανότητες οι συσσιτιζόμενοι να παραβαίνουν τις εντολές. Και ὀρίσε σ’ αυτούς ποσότητα τροφῆς τέτοια, ὥστε οὔτε να βαρυστομαχιάζουν, οὔτε να υποσιτίζονται. Πολλές φορές εν τούτοις παρέχεται και συμπλήρωμα στις καθορισμένες μερίδες με ἐδέσματα ἀπὸ κυνήγι. Ορισμένες φορές οι πλούσιοι συνεισφέρουν ψωμί ἀπὸ κριθάρι, και κατ’ αὐτὸν τον τρόπο, οὔτε μένει το τραπέζι ποτέ χωρίς τροφίμα, ὅσο καιρό κρατῶν τα γεύματα, οὔτε εἶναι γεμάτο με πολυτελῆ γεύματα. Και ὁμως, αν και τους απαγόρευσε τις μη αναγκαῖες οἰνοποσίες, οι οποίες βλάπτουν ἀφ’ ενός το σώμα, κι ἀφ’ ἐτέρου τον νου, ὀρίσε ὅσες φορές κάποιος διψοῦσε, να πίνει, επειδὴ νόμιζε ὅτι ἔτσι η οἰνοποσία γίνεται εντελῶς ἀβλαβής και ἰδιαίτερος ευχάριστη. Με το να παίρνουν λοιπόν μ’ αὐτὸν τον τρόπο μέρος σε κοινὰ γεύματα, πῶς θα ἦταν δυνατόν κάποιος να βλάψει ἐπηρεασμένος ἀπὸ την λαιμαργία ἢ την οἰνοποσία εἴτε τον εαυτό του, εἴτε το σπῖτι του; Καθ’ ὅσον μάλιστα στις λοιπές ἐλληνικές

πόλεις είναι σύνθητες φαινόμενο όσοι έχουν μια ορισμένη ηλικία, να συναναστρέφονται τους συνομηλίκους τους, μεταξύ των οποίων επικρατεί ελάχιστη αυτοσυγκράτηση. Αντιθέτως ο Λυκούργος στην Σπάρτη ανέμειξε τις ηλικίες, επειδή νόμιζε ότι γενικώς οι νεότεροι στην ηλικία διδάσκονται από την εμπειρία των μεγαλύτερων στα χρόνια ζωής.

οἶαν...κατεσκεύασε: πλάγια ερώτηση. **παραλαβών:** εναντιωματική μετοχή. **ὥσπερ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας:** <παρέλαβε> **σκηνοῦντας:** κατηγορηματική μετοχή. **γνούς:** αιτιολογική μετοχή. **ἐν τούτοις:** συσκηνίους. **τὰ συσκήνια:** άλλη ονομασία για τα κοινά γεύματα, τα συσσίτια. **ὥς μήτε ὑπερπληροῦσθαι...μήτε ἐνδεεῖς γίνεσθαι:** δύο συμπερασματικές προτάσεις με απαρέμφατο για δηλωθεί έτσι ο σκοπός, 'ώστε να μην τρώνε υπερβολικά, ούτε να υποσιτίζονται'. **πολλά:** με χρονική σημασία 'πολλές φορές'. **παράλογα:** παρὰ λόγον 'εκτός πάσης λογικής', δηλ 'υπερβολικά'. Το επίθετο αναφέρεται στα συσκήνια, 'πολλές φορές τα κοινά αυτά γεύματα γίνονται υπερβολικά', από την άποψη της ποσότητας του φαγητού. Πρόκειται για το επιπρόσθετο γεύμα, τὸ ἐπίδωρπιον, το οποίο συνηθιζόταν στην Σπάρτη, και το ονόμαζαν ἐπάϊκλα, δηλ. ένα επί πλέον γεύμα από το κανονικό, τὸ ἄϊκλον. Ο Αθήναιος παρουσιάζει λεπτομερώς την σύνθεση των ἐπαϊκλίων στην Σπάρτη (Αθην. Δειπν. 4,17,65 εκδ. Kaibel). **ἀπὸ τῶν ἀγρευομένων:** 'με θηράματα κυνηγιού'. Πιθανόν ο Λυκούργος σκοπίμως να επέτρεψε ορισμένα κοινά γεύματα να γίνονται με υπερβολική ποσότητα φαγητού προερχομένου όμως από κυνήγι, για να εθίσει τους Σπαρτιάτες στην εξάσκηση αυτή. **ἔστιν ὅτε:** ἐνίστε = ορισμένες φορές. **ἀποπαύσας τὰς [οὐκ] ἀναγκαίας πόσεις...ἐφῆκεν ὅποτε διψῶν:** το [οὐκ] είναι προσθήκη ενός άγνωστου αντιγραφέα. i) το νόημα χωρίς το [οὐκ]: 'Ο Λυκούργος απαγόρευσε τις υποχρεωτικές πόσεις, ενώ τις επέτρεψε, όταν διψούσαν'. Πράγματι το νόημα εδώ είναι ασύμβατο, διότι αυτό ακριβώς που απαγορεύει στο πρώτο σκέλος, το επιτρέπει στο δεύτερο, αφού και η δίψα είναι μια υποχρέωση – ανάγκη. ii) το νόημα με το [οὐκ]: 'Ο Λυκούργος απαγόρευσε τις μη υποχρεωτικές πόσεις, ενώ τις επέτρεψε, όταν διψούσαν'. Όντως εδώ τώρα θεραπεύεται η ασυμβατότητα ανάμεσα στα δύο σκέλη. Την ασυμβατότητα του (i) πρέπει να είδε ο άγνωστος αντιγραφέας, και γι' αυτό σκέφτηκε να πάρει την πρωτοβουλία να προσθέσει το [οὐκ]. Όμως οι σύγχρονοι εκδότες δέχονται την γραφή (i) χωρίς το [οὐκ], διότι ως letio difficilior όντας η πρωτότυπη είναι και η ορθή. Την επιχειρηματολογία τους την στηρίζουν στο ότι: 'σε πολλά συμπόσια στην Ελλάδα οι συνδαιτυμόνες αναγκάζονταν να πιουν, γιατί τους το επέβαλε ο περίγυρος, η παρέα. Αυτές έκρινε ο Λυκούργος ως αναγκαίες πόσεις, και αυτές απαγόρευσε'. Συνεπώς το νόημα (i) χωρίς τον [οὐκ] μπορεί να πάρει την εξής πλέον συμβατή εικόνα: 'Ο Λυκούργος απαγόρευσε τις πόσεις που επέβαλαν οι άλλοι ως αναγκαίες, ενώ τις επέτρεψε, όταν διψούσαν οι ίδιοι'. Και πράγματι ο Αθήναιος περιγράφει αυτήν ακριβώς την εικόνα των ἀναγκαιῶν πόσεων στα συμπόσια των ελλήνων, με εξαίρεση όμως στην Σπάρτη (Αθην. Δειπν. 10,41,1 κ.ε. & 11, 10, 6. έκδ. Kaibel), όπου μαθαίνουμε πως 'στα συσσίτια στην Σπάρτη δεν γίνονταν ούτε προπόσεις ούτε φιλοτησίαι, δηλ. να σηκώνει κάποιος το ποτήρι του, να πίνει στο όνομα ενός συνδαιτυμόνα, και να υποχρεώνει και αυτόν που ακούει το όνομά του να πίνει επίσης. Αντιθέτως στα συσσίτια στην Σπάρτη όλοι έπιναν με τον ίδιο ποτήρι, για να αποφεύγονται οι αυτού του είδους υποχρεωτικές οиноποσίες'. **ὅποτε διψῶν ἕκαστος:** χρονική πρόταση με ευκτική επαναληπτική για το παρελθόν. **ὑπὸ λιχνείας:** λιχνεία, ή: η αδηφαγία, το πολυτελές φαγητό. **οἶνοφλυγίας:** οἶνοφλυγία, ή: η μέθη.

V, 6-9

καὶ γὰρ δὴ ἐπιχώριον ἐν τοῖς φιλιτίοις λέγεσθαι ὃ τι ἂν καλῶς τις ἐν τῇ πόλει ποιήσῃ· ὥστ' ἐκεῖ ἦκιστα μὲν ὕβριν, ἦκιστα δὲ παροινίαν, ἦκιστα δὲ αἰσχυργίαν καὶ αἰσχρολογίαν ἐγγίγνεσθαι. ἀγαθὰ γε μὴν ἀπεργάζεται καὶ τάδε ἡ ἔξω σίτησις· περιπατεῖν τε γὰρ ἀναγκάζονται ἐν τῇ οἴκαδε ἀφόδῳ, καὶ μὴν τοῦ

ὑπὸ οἴνου μὴ σφάλλεσθαι ἐπιμελεῖσθαι, εἰδότες ὅτι οὐκ ἔνθαπερ ἐδείπνουν καταμενοῦσι καὶ τῇ ὄρφνῃ ὅσα ἡμέρα χρηστέον· οὐδὲ γὰρ ὑπὸ φανοῦ τὸν ἔτι ἔμφρουρον ἔξεστι πορεύεσθαι. Καταμαθὼν γε μὴν ὁ Λυκούργος καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν σίτων οἱ μὲν διαπονόμενοι εὐχροὶ τε καὶ εὖσαρκοι καὶ εὖρωστοὶ εἰσιν, οἱ δ' ἄπονοι πεφυσημένοι τε καὶ αἰσχροὶ καὶ ἀσθενεῖς ἀναφαίνονται, οὐδὲ τούτου ἡμέλησεν, ἀλλ' ἐννοῶν ὅτι καὶ ὅταν αὐτός τις τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ φιλοπονῇ, ἀρκούντως τὸ σῶμα ἔχων ἀναφαίνεται, ἐπέταξε τὸν ἀεὶ πρεσβύτατον ἐν τῷ γυμνασίῳ ἐκάστω ἐπιμελεῖσθαι ὥς μήποτε αὐτοὶ ἐλάττους τῶν σιτίων γίγνεσθαι. καὶ ἐμοὶ μὲν οὐδ' ἐν τούτῳ σφαλῆναι δοκεῖ. οὐκ ἂν οὖν ῥαδίως γέ τις εὖροι Σπαρτιατῶν οὔτε ὑγιεινότερους οὔτε τοῖς σώμασι χρησιμωτέρους· ὁμοίως γὰρ ἀπὸ τε τῶν σκελῶν καὶ ἀπὸ χειρῶν καὶ ἀπὸ τραχήλου γυμνάζονται.

Και μάλιστα επικρατεῖ ἡ συνήθεια στα δημόσια γεύματα να συζητεῖται ο,τιδήποτε καλὸ κάποιος κάνει μέσα στην πόλη. Ὡστε ἐκεῖ ἐλάχιστα εμφανίζεται ἡ ἀλαζονεία, ἐλάχιστοι οἱ συνέπειες τῆς μέθης, ἐλάχιστοι ἀσχημες πράξεις καὶ κακολογίες. Ἡ μακριὰ ἀπὸ το σπῖτι τους σίτιση παρουσιάζει καὶ τὰ ἐξῆς οφέλη. Κατὰ τὴν ἐπιστροφή τους στο σπῖτι ἀναγκάζονται να περπατοῦν πεζοί, καὶ να φροντίζουν να μὴν βλάπτονται ἀπὸ το κρασί, ἐφ' ὅσον γνωρίζουν ὅτι δεν θα μείνουν ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου ἔτρωγαν, καὶ ὅτι πρέπει να χρησιμοποιηθοῦν μέσα στο σκοτάδι ὅσα πρέπει να χρησιμοποιοῦνται καὶ στην διάρκεια τῆς μέρας. Καὶ δεν επιτρέπεται αὐτὸς που ἔχει ἀκόμη στρατιωτικὲς υποχρεώσεις να βαδίζει με φωτιστικὸ μέσον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Λυκούργος παρατήρησε ὅτι ἔχοντας ὡς βάση τὴν τροφή ὅσοι ἀσκούνται στο σῶμα ἔχουν ωραῖο χρῶμα, διατηροῦν μυώδες σῶμα καὶ βρίσκονται σε σωματικὴ εὐεξία, ἐνῶ ὅσοι δεν ἀσκούνται παρουσιάζουν ἕνα ἀρρωστημένο πάχος, καὶ εμφανίζονται ὡς ἀσχημοὶ καὶ ἀδύναμοι, δεν το ἀφῆσε αὐτό χωρὶς να το προσέξει ἰδιαίτερος, ἀλλὰ ἐπειδὴ διεπίστωσε ὅτι ἀκόμη καὶ ὅταν κάποιος ἀσκεῖται σύμφωνα με το κέφι του, οἱ σωματικὲς του δυνάμεις βρίσκονται σε ικανοποιητικὴ κατάσταση, ὅρισε ὁ πιο ἡλικιωμένος ἀπὸ τους ἄνδρες που βρίσκονται σε κάθε γυμναστήριο να προσέχει ὥστε κανεὶς να μὴν κοπιᾶζει λιγότερο ἀπὸ τὴν τροφή που του ἀναλογεῖ. Καὶ νομίζω ὅτι ὁ Λυκούργος δεν ἔπρεπε ἔξω σ' αὐτὴν τὴν ἀπόφασή του. Δὲν μπορεῖ λοιπὸν κάποιος να βρεῖ εὐκόλα οὔτε πιο υγιεῖς ἄνδρες ἀπὸ τους Σπαρτιάτες, οὔτε πιο φερέγγυους ὡς πρὸς τὶς σωματικὲς του δυνάμεις, διότι γυμνάζονται με ὁμοιο τρόπο στα πόδια, στα χέρια καὶ στο κεφάλι.

ἐπιχώριον: <ἐστί>. **ἐν τὶς φιλιτίοις:** δεσ. σχ. III. **ὅ,τι ἂν τις ποιήσῃ:** ἀναφορικὴ υποθετικὴ πρόταση για τὴν ἐπανάληψη παρὸν μέλλον. **τῇ ἀφόδῳ:** ἡ ἀφοδος 'ἡ ἀναχώρηση, ἡ ἐπιστροφή'. **μὴ σφάλλεσθαι:** με το ἐπιμελεῖσθαι. **ἐπιμελεῖσθαι:** με το ἀναγκάζονται. **ὄρφνη:** το σκοτάδι τῆς νύχτας. **καὶ...ὅσα ἡμέρα χρηστέον:** καὶ χρηστέον <ἐστί> τῇ ὄρφνῃ ὅσα ἡμέρα <χρηστέον ἐστί>, οἱ δοτικὲς του χρόνου. **ἔμφρουρος:** ὁ υπέχων εἰς ἐπὶ στρατιωτικὴς θητείας, ὁ στρατεύσιμος. **Καταμαθὼν:** αἰτιολογικά. **ἀπὸ τῶν σίτων:** 'σαν ἀποτέλεσμα του φαγητοῦ, ἔχοντας ὡς βάση το φαγητό'. **καὶ ὅταν τις...φιλοπονῇ:** 'ἀκόμη καὶ στην περίπτωση που κάποιος ἀσκεῖται με τὸν τρόπο που ἐκεῖνος νομίζει ὅτι εἶναι σωστός, ἀκόμη καὶ τότε τὰ οφέλη εἶναι μεγάλα'. Παραχωρητικὴ πρόταση. **ἐπέταξε...γίγνεσθαι:** μία περίοδος με ἀρκετὲς ἐπεμβάσεις ἀπὸ τους ἐκδότες λόγω των προβλημάτων σύνταξης που παρουσιάζει· τὸ ἐκάστω διορθώνεται σε ἐκάστων καὶ πάει με το ἐπιμελεῖσθαι· τὸ μήποτε διορθώνεται σε μὴ πόνους καὶ πάει με το γίγνεσθαι ὡς υποκείμενό του· τὸ αὐτοὶ διορθώνεται σε αὐτοῖς ὡς δοτικὴ χαριστική. Καὶ ἡ περίοδος ἔχει ὡς ἐξῆς: ἐπέταξε τὸν ἀεὶ πρεσβύτατον ἐν τῷ γυμναστηρίῳ <ἐκάστων> ἐπιμελεῖσθαι ὥς <μὴ πόνους αὐτοῖς> ἐλάττους τῶν σίτων γίγνεσθαι. **ὥς μήποτε...γενέσθαι:** συμπερασματικὴ πρόταση με ἀπαρέμφατο για να δηλωθεῖ συγχρόνως καὶ ὁ σκοπός. **ἐλάττους τῶν σίτων:** 'οὐδέποτε οἱ σωματικὲς ἀσκήσεις να εἶναι λιγότερες ἀπὸ τὴν τροφή που παίρνει ὁ καθένας ἀπὸ αὐτούς'. **ἀπὸ τῶν σκελῶν...χειρῶν...τραχήλου γυμνάζονται:** δεν ἔχουμε καμία πληροφορία σχετικά με τὸ εἶδος των γυμναστικῶν ἀσκήσεων που ἔκαναν οἱ Σπαρτιάτες. Ἀπὸ το «Συμπόσιο» ὅμως του Ξενοφῶντα ἀκούμε τὸν Σωκράτη να ἀναφέρεται σε παρόμοιες ἀσκήσεις γυμναστικής, που ἐπίσης ἀφοροῦν σκέλη, χεῖρες, τραχήλους (Ξεν. Συμπ. 2,16).

VI

Ἐναντία γε μὴν ἔγνω καὶ τάδε τοῖς πλείστοις. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πόλεσι τῶν ἑαυτοῦ ἕκαστος καὶ παίδων καὶ οἰκετῶν καὶ χρημάτων ἄρχουσιν· ὁ δὲ Λυκούργος, κατασκευάσαι βουλόμενος ὥς ἂν μὴδὲν βλάπτοντες ἀπολαύοιεν τι οἱ πολῖται ἀλλήλων ἀγαθόν, ἐποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. ὅταν δέ τις εἰδῇ ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων, ὧν αὐτὸς ἄρχει ἀνάγκη οὕτως ἄρχειν ὥσπερ ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο. ἦν δέ τις παῖς ποτε πληγὰς λαβὼν ὑπ' ἄλλου κατεῖπε πρὸς τὸν πατέρα, αἰσχρὸν ἐστὶ μὴ οὐκ ἄλλας πληγὰς ἐμβάλλειν τῷ υἱεῖ. οὕτω πιστεύουσιν ἀλλήλοις μὴδὲν αἰσχρὸν προστάττειν τοῖς παισίν. ἐποίησε δὲ καὶ οἰκέταις, εἴ τις δεηθῇ, χρήσθαι καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ κυνῶν δὲ θηρευτικῶν συνῆψε κοινωνίαν· ὥστε οἱ μὲν δεόμενοι παρακαλοῦσιν ἐπὶ θήραν, ὁ δὲ μὴ αὐτὸς σχολάζων ἡδέως ἐκπέμπει. καὶ ἵπποις δὲ ὡσαύτως χρῶνται· ὁ γὰρ ἀσθενήσας ἢ δεηθεὶς ὀχήματος ἢ ταχύ ποι βουλευθεὶς ἀφικέσθαι, ἦν που ἴδη ἵππον ὄντα, λαβὼν καὶ χρησάμενος καλῶς ἀποκαθίστησιν. οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε παρὰ τοῖς ἄλλοις εἰθισμένον ἐποίησεν ἐπιτηδεύεσθαι. ὅπου γὰρ ἂν ὑπὸ θήρας ὀψισθέντες δεηθῶσι τῶν ἐπιτηδείων, ἦν μὴ συνεσκευασμένοι τύχωσι, καὶ ἐνταῦθα ἔθηκε τοὺς μὲν πεπαμένους καταλείπειν τὰ πεποιημένα, τοὺς δὲ δεομένους ἀνοίξαντας τὰ σήμαντρα, λαβόντας ὅσων ἂν δέωνται σημηναμένους καταλιπεῖν. τοιγαροῦν οὕτως μεταδιδόντες ἀλλήλοις καὶ οἱ τὰ μικρὰ ἔχοντες μετέχουσι πάντων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, ὅποταν τινὸς δεηθῶσιν.

Ἔλαβε ὁμῶς ἀντίθετες αποφάσεις ὁ Λυκούργος σὲ σχέση με τοὺς υπόλοιπους Ἕλληνες καὶ στα εἰρή. Στις ἄλλες λοιπὸν πόλεις ὁ καθένας ἐξουσιάζει τὰ οἰκεία του, δηλ. καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ τοὺς δούλους τοὺς καὶ τὰ υπάρχοντά του. Ὅμως ὁ Λυκούργος ἐπειδὴ ἠθέλε νὰ θέσει τις βάσεις, γιὰ νὰ εἶναι δυνατόν χωρὶς νὰ προξενεῖ ζημίαις ὁ ἕνας στὸν ἄλλον νὰ ἀπολαμβάνουν οἱ πολῖτες ἕνα ἀγαθὸ μεταξύ τοὺς ὡς ἕνα σημεῖο, θεσμοθέτησε ὁ καθένας νὰ ἐξουσιάζει με τὸν ἴδιο τρόπο τὰ δικά του παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ τῶν ἄλλων. Κι ὅταν κάποιος διαπιστώσει ὅτι τέτοιου εἶδους εἶναι οἱ πατέρες ὅλων τῶν παιδιῶν, εἶναι πλέον ἀναγκαῖο τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα ποὺ ὁ καθένας τοὺς ἐξουσιάζει, ἔτσι νὰ τὰ ἐξουσιάζει ὅπως ἀκριβῶς θὰ ἠθέλε τὰ δικά τοὺς τὰ παιδιὰ νὰ ἐξουσιάζονται. Κι ἂν κάποιος παιδί κάποτε, ἐπειδὴ τιμωρήθηκε ἀπὸ ἕναν ἄλλον, παραπονεθεῖ στὸν πατέρα του, εἶναι ντροπὴ νὰ μὴν ἐπιβάλλει ἐπιπρόσθετες τιμωρίες στὸ παιδί του. Ἔτσι ἔχουν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη μεταξύ τοὺς νὰ μὴν προστάζουν τίποτε τὸ κακὸ στὰ παιδιὰ. Ἔθεσε ἐπιπλέον ὡς νόμο νὰ χρησιμοποιεῖ ὁ οἰοσδήποτε δούλους ἀκόμη καὶ ξένους, ἂν τοὺς ἔχει ἀνάγκη. Επίσης ἐπεκώρωσε τὴν ἀρχὴ τῆς κοινοκτημοσύνης καὶ γιὰ τὰ κληρονομικά σκυλιά, ὥστε αὐτοὶ ποὺ τὰ χρειάζονται προσκαλοῦν ἄλλους σὲ κληρονομία, καὶ ὅποιος συμβεῖ νὰ μὴν ἔχει ἐλεύθερο χρόνον τὰ προσφέρει. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο χρησιμοποιοῦν καὶ τὰ ἄλογα. Δηλ. ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἀρρωστήσει, ἢ θὰ χρειαστεῖ μιὰ ἄμαξα, ἢ θὰ θελήσει νὰ φθάσει κάπου γρήγορα, ἂν σὲ κάποιον μέρος δεῖ νὰ βρισκεται ἕνα ἄλογο, τὸ παίρνει, τὸ χρησιμοποιεῖ καὶ τὸ ἐπιστρέφει στὴν ἴδια καλὴ κατάσταση. Οὐτε ὁμῶς καὶ ἐκεῖνο ποὺ τοὺς υπόλοιπους Ἕλληνες εἶναι ἀπολύτως συνηθισμένο, ἔθεσε σὲ ἐφαρμογὴ. Σὲ οποιοδήποτε μέρος κάποιος χρειαστοῦν τυχόν τροφίμα, διότι τοὺς πῆρε τὸ σκοτάδι ἐξ αἰτίας τοῦ κληρονομίου, ἂν συμβεῖ νὰ μὴν ἔχουν μαζί τοὺς προμήθειες, καὶ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἐνομοθέτησε αὐτοὶ ποὺ ἔχουν μαζί τοὺς προμήθειες νὰ ἀφήνουν ὅ,τι εἶναι σὲ καλὴ συσκευασία, καὶ αὐτοὶ ποὺ ἔχουν ἀνάγκη νὰ ἀνοίξουν τὴν σφραγίσιν, νὰ πάρουν ὅσα τυχόν χρειάζονται καὶ νὰ ἀφήσουν πίσω σφραγισμένα τὰ υπόλοιπα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐπικοινωνῶντας μεταξύ τοὺς, ἀκόμη καὶ ὅσοι ἔχουν μικρὴ περιουσία παίρνουν μέρος σὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς πόλεως, ὅταν συμβεῖ νὰ χρειαστοῦν κάτι.

βουλόμενος κατασκευάσαι: τὸ ἀπαρέμφατο ἀπολύτως με τὴν ἐννοία 'κάνω μιὰ διευθέτησιν'. **ὡς ἂν μὴδὲν ἀπολαύοιεν:** τελικὴ πρότασις με δυνητικὴ ευκτική. Στὴν Ἀττικὴ πεζογραφία εἶναι σπάνια περίπτωσις. **μὴδὲν βλάπτοντες:** τροπικὴ μετοχή. **τι:** με περιοριστικὴ σημασία 'μέχρι ἐνός σημείου'. **παίδων:** με

το ἄρχειν. **ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων παίδων:** ‘να εξουσιάζει με τον ἴδιο ακριβῶς τρόπο τα δικά του και τα ξένα παιδιά’. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο ‘Ο Λυκούργος δεν θεωρούσε ότι τα παιδιά ανήκαν προσωπικά στους βιολογικούς τους πατέρες, αλλά ότι ἦσαν κοινό κτήμα της πόλεως, Πλούτ. Λυκ. 15,8’. **ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσί:** ἡ φράση διορθώνεται ἀπὸ τους εκδότες ως ‘ὅτι τοιοῦτοι πατέρες εἰσί = όταν κάποιος διαπιστώσει ὅτι τέτοιου εἶδους εἶναι οἱ πατέρες των παιδιών’, δηλ. ὅτι ἔχουν τα ἴδια δικαιώματα στα δικά τους και στα ξένα παιδιά. **ὧν <παίδων> αὐτὸς ἄρχει:** με το ἄρχειν ως αντικ. **ὥσπερ ἄν... βούλοιτο:** αναφορική επιρρηματική του τρόπου. **πληγὰς λαβῶν:** αιτιολογική μετοχή ‘επειδὴ τιμωρήθηκε’. Ἡ τιμωρία ἀπὸ το ξένο εἶναι στο ἴδιο βαθμὸ εκλογικευμένη, ὅπως ἀπὸ τον βιολογικὸ πατέρα του παιδιοῦ. Το μέτρο ἀπέβλεπε στην ἄμεση ἐποπτεία της συμπεριφορᾶς των νέων. **αἰσχρὸν ἐστὶ μὴ οὐκ...ἐμβάλλειν:** ‘εἶναι ντροπὴ να μην ἐπιβάλλει στο παιδί του ἐπιπρόσθετη τιμωρία’. Ἡ διπλὴ ἄρνηση μὴ οὐ ἀκολουθεῖ μετὰ ἀπὸ ρῆμα ἀποφατικό, (οὐκ ἄρνούμαι μὴ οὐ τοῦτο ποιῆσαι) και δίνει ἀρνητικὴ σημασία στο ἀπαρέμφατο (δεν ἀρνούμαι ὅτι δεν το ἔχω κάνει), δηλ. ‘παραδέχομαι ὅτι το ἔχω κάνει’ (Συντ. Κυρν.924,4). Ὅμως ἀν το ρῆμα ἐξάρτησης ἔχει ἀφ’ ἑαυτοῦ ἄρνηση (αἰσχρὸν ἐστὶ = οὐ σῶφρόν ἐστὶ), τότε μπορεῖ το ἐξαρτώμενο ἀπαρέμφατο να δεχθεῖ δύο ἀρνήσεις με τα ἴδια ακριβῶς ἀποτελέσματα. **μηδὲν αἰσχρὸν προστάττειν:** ἡ ἄρνηση μηδὲν ἀντὶ οὐδὲν, διότι το προστάττειν εἶναι τελικὸ ἀπαρέμφατο, κι ὄχι ἐιδικό, ὅπως θα περιμέναμε λόγω του πιστεύουσιν. **εἴ τις δεηθείη, χρῆσθαι:** πλάγιος υποθετικὸς λόγος για την ἐπανάληψη παρόν μέλλον, που ὁμως ἐξαρτάται ἀπὸ ἱστορικὸ χρόνο, ἐξ ου και ἡ ευκτική, ὅπως και το ἀπαρέμφατο ως ἀπόδοση. Στον Ε.Λ.= ‘ἦν τις δέηται, χρῆσθω’. **ὁ δὲ μὴ αὐτὸς σχολάζων:** ‘κι ἀν αὐτὸς που παραχωροῦσε τον σκύλο, δεν εἶχε ἐλεύθερο χρόνο να πάει μαζί για κυνήγι’, ἡ ἄρνηση της μετοχῆς εἶναι μὴ, κι ὄχι οὐ, διότι ἡ μετοχή, ἀν και ἑναρθρη, περιέχει ὑπόθεση. **λαβῶν καὶ χρησάμενος:** δύο μετοχές ἀορίστου, που ὄντως περιέχουν χρόνο – προτερόχρονο, χωρίς ὁμως να εἶναι και χρονικές. Επειδὴ ἀνάμεσα στις μετοχές και στο ρῆμα ἐξάρτησης ἀποκαθίστησι ὑπάρχει ἀπόλυτη νοηματικὴ σχέση και ἀκολουθία, οἱ μετοχές εἶναι περιγραφικές, και δηλώνουν κατάσταση. **οὐ μὴν οὐδὲ..ἐποίησεν:** ὑπάρχει σημαντικὰ διάκριση μετὰ τοῦ οὐ μὴν, που περιέχει ἄρνηση, και τοῦ οὐ μὴν ἀλλά, που περιέχει κατάφαση. **ἐπιτηδεύεσθαι:** συμπερασματικά. **ὅπου ἄν δεηθῶσιν:** αναφορική υποθετικὴ πρόταση του τόπου για την ἐπανάληψη παρόν μέλλον. **ὑπὸ θήρας ὀψισθέντες:** ὀψισθεῖς>ὀψίζομαι= ἀργοπορῶ. **ἦν μὴ τύχωσιν:** πλάγιος υποθετικὸς λόγος για την ἐπανάληψη παρόν μέλλον, ὅπου ὁμως για λόγους ἐμφασης διατηρεῖται ἡ ἀρχικὴ ἐγκλιση, με ἀπόδοση τα ἀπαρέμφατα καταλείπειν και καταλιπεῖν, τα οποία στον Ε.Λ. θα ἀποδοθοῦν με προστακτικές ἢ προτρεπτικές ὑποτακτικές. Ἡ ἐξάρτηση του Π.Λ. ἀπὸ το ἔθηκε. **συνεσκευασμένοι τύχωσι:** κατηγορηματικὴ μετοχή, ‘συνεσκευάζομαι = ἔχω μαζί μου συσκευασμένες προμήθειες’. **τοὺς μὲν πεπαμένους:** πάομαι<πέπαμαι = παίρνω, ἀποκτώ, διαθέτω. **ἀνοίξαντας, λαβόντας, καταλιπεῖν:** ἀν και οἱ μετοχές περιέχουν προτερόχρονο, ἐν τούτοις δεν εἶναι χρονικές λόγω της ἄμεσης νοηματικῆς ἀκολουθίας με το ρῆμα ἐξάρτησης καταλιπεῖν. Δηλώνουν περιγραφή κατάστασης. **σήμαντρα:** ‘σφραγίδες’ (Σούδα). Ὁ Απολλώνιος παραδίδει στο λήμμα ἀσημάντοισιν τα ἐξῆς ‘ἀφυλάκτοις ἀπὸ τῶν σφραγίδων, ἃ σήμαντρα λέγονται. Σημάντορα δὲ λέγει τον ποιμένα’, ὅπου προφανῶς ἡ ἀναφορὰ γίνεται για την σήμανση των ζώων, ὥστε να ἀποφευχθεῖ ἡ κλοπή. **ὅσων ἄν δέωνται:** αναφορική επιρρηματικὴ του ποσοῦ με ὑπόθεση για την ἐπανάληψη παρόν μέλλον με ἀπόδοση το καταλιπεῖν. **σημηνάμενους:** χρονικὴ προτερόχρονο, ‘κι ἀφοῦ τα κλείσουν καλά, να τα ἀφήσουν στην θέση τους’.